

NAKİT SERMAYE ARTIRIMLARINDA YAPILACAK FAİZ İNDİRİMİNE İLİŞKİN 9 SERİ NO.LU KURUMLAR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ TASLAĞI'NA İLİŞKİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

1. Sermaye artışının tescilinden önce yapılan ödemelerle ilgili açıklamalar yeniden değerlendirilmelidir.

Tebliğ taslağında yer alan örneklerin tamamında, önce sermaye artırımını ticaret siciline tescil edilmekte sonra sermaye için nakit para gelmektedir.

Pratik hayatta pek çok durumda önce finansman ihtiyacını karşılamak için nakit para gönderilmekte sonra sermaye artış prosedürleri yerine getirilmektedir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu gereği, nakit sermaye artırımlarında en az %25'lik kısmın tescilden önce nakit olarak ödenmesi gerekmektedir.

Her ne kadar yasal bir tanımı bulunmasa da ön sermaye ödemeleri sermaye avansı olarak anılmaktadır. Yasal bir dayanağı bulunmaması nedeniyle sermaye avansları vergi uygulamalarında bazen ortaklıktan alınan borç olarak değerlendirilebilmektedir. Bu duruma örnek olarak sermaye avanslarının örtülü sermaye uygulamalarında dönem başı öz sermaye içinde dikkate alınmaması gösterilebilir. Ticaret Sicilleri de çoğu durumda sermaye avanslarından yapılacak sermaye artırımları için YMM/SMM sermayeye ilave edilebilir sermaye avansının tespiti raporu istemektedir. Ancak tüm bunlar sermaye avanslarının nakit sermaye artırımlarında kullanıldığı gerçeğini değiştirmemektedir.

Kanun metninde “ticaret siciline tescil edilmiş olan ödenmiş veya çıkarılmış sermaye tutarlarındaki nakdi sermaye artışları” ifadesi kullanılmıştır. Bize göre tescil indirimden faydalanmanın tartışmasız şartı olmakla beraber nakdin sermaye artışı amacıyla önceden gönderildiği ve tescilin sonradan yapıldığı durumlarda da indirim imkânından yararlanılması gerektiği kanaatindeyiz. Örnek vermek gerekir ise nakdin Nisan ayında getirildiği ancak muhtelif nedenlerle tescilin Haziran ayında yapıldığı durumda indirimden yararlanılabilmelidir.

Bir tereddüde yer vermemek için, tescilden önce yapılan ilk apel ödemesinin ve sermaye avansı olarak yapılan ödemelerin faiz indiriminde dikkate alınacağına yer verilmeli veya örnekler bu şekilde değiştirilmelidir.

Öte yandan, tescilden önce ödenen kısım için indirim tutarının (eğer ödeme ile tescil farklı aylara tekabül ediyorsa), hangi tarihten başlatılacağı sorusu karşımıza çıkmaktadır. Bize göre ödeme tarihi esas alınmalıdır. Çünkü tescilden sonra yapılan ödemelerde nasıl ki ödeme tarihine itibar ediliyorsa, tescilden önce yapılan ödemelerde de aynı anlayışa itibar edilmelidir. Bu konunun da Tebliğde netleştirilmesinde yarar bulunmaktadır.

2. İndirimden sadece 01.07.2015 tarihinden sonra tescil edilen nakit sermaye artışlarının yararlanabileceğine ilişkin açıklama yeniden değerlendirilmelidir.

Düzenlemenin yürürlüğe girdiği 01.07.2015 tarihinden önce tescil edilmiş ancak ilgili mevzuat çerçevesinde henüz ödemesi yapılmamış sermaye tutarları olabilir.

Gerek düzenlemenin amacı, gerekse de benzer konumdaki mükellefler arasında uygulama birliğinin sağlanması açısından, 01.07.2015 tarihinden önce tescil edilen ancak ödemesi bu tarihten sonra yapılan nakdi sermaye artışlarının da indirimden faydalandırılması düşünülebilir.

3. Faiz indiriminin geçici vergi dönemlerinde uygulanamayacağına ilişkin açıklamalar yeniden değerlendirilmelidir.

Geçici vergi uygulamasıyla ilgili seri no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde özetle;

- Yıllık beyannameyle bildirilen kazancın vergilemesinde yararlanılabilen bütün indirim ve istisnaların geçici vergide de dikkate alınabileceği,
- İndirim ve istisnalardan yararlanılması şarta bağlıysa, bu şartların yerine getirilip getirilmediğinin, ilgili geçici vergi döneminin son günündeki duruma göre belirleneceği, açıklaması yer almaktadır.

Faiz indirimiyle ilgili düzenlemede bir sınırlama olmadığına göre, bu açıklama çerçevesinde, geçici vergi dönemleri itibariyle de faiz indiriminden yararlanmanın mümkün olduğu değerlendirilmektedir.

Geçici vergi, yılsonunda kesinleşecek kurumlar vergisine mahsuben yapılan bir ön vergilendirme olduğuna göre, indirimin, geçici vergi dönemlerinin son günleri itibariyle açıklanan TCMB faiz oranlarına bağlı olarak uygulanabilmesi gerekir.

Tebliğ taslağında, geçici vergilendirme dönemleri itibariyle indirimin uygulanamayacağı açıklanmaktadır. Bu yorumun gerekçesinin, ilgili maddede, "... yararlanılan yıl için en son açıklanan..." faiz oranının dikkate alınacağına ilişkin hüküm bulunmasının olduğu tahmin edilmektedir.

Kanun hükmünde geçen "yıl için en son açıklanan" tabiri, o yılın kesin faiz indirimine baz teşkil edecek faizi belirlemek için kullanılmıştır. Kanun koyucunun kanun yaparken tıpkı yeniden değerlemede, enflasyon düzeltmesinde, reeskont hesaplamasında kullanılacak faiz hadlerinde vb. bir çok uygulamada olduğu gibi geçici vergi dönemleri için uygulanacak oranlarla ilgili ayrı düzenlemeler yapması beklenemeyeceğine ve belli bir orana endekslenen tüm bu uygulamalarda geçici vergi dönemlerinin son günlerindeki oranlara bağlı olarak hesaplama yapıldığına göre, faiz indiriminde de aynı esastan hareket edilmesi gerekir.

Taslakta yer alan açıklamanın yasaya uygunluğu tartışılabilir. Ancak bu yorum uygulamada, faiz indiriminden yararlanan şirketlerin tamamına vergi iadesi yapılmasına yol açacaktır. Bu ise hem vergi daireleri hem de mükellef için istenen bir durum değildir.

Açıklanan gerekçeler ve pratik dikkate alınarak konunun yeniden değerlendirilmesinde yarar bulunmaktadır.

4. Birleşme, kısmi veya tam bölünme gibi haller neticesinde yapılan sermaye artırımlarının indirimden yararlanılıp yararlanılmayacağına ilişkin açıklamalar yeniden değerlendirilmeli ve ayrıştırılmalıdır.

Tebliğ taslağında, Kanun'da yer alan, sermaye şirketlerinin birleşme, devir ve bölünme işlemlerine taraf olmalarından kaynaklanan sermaye artışlarının indirim tutarının hesaplanmasında dikkate alınmayacağına ilişkin düzenleme tekrarlanmaktadır.

Taslakta yer alan bu ifadeden, birleşme, devir ve bölünme işlemleri sonucu artırılan sermayenin tamamı için kaynağına bakılmaksızın, hiçbir şekilde faiz indiriminden yararlanılmasının kabul edilmediği anlaşılmaktadır.

Birleşme, devir ve bölünme işlemleri sonucu artırılan sermayenin bir kısmı için faiz indiriminden yararlanılmaması, Kanun'da yer alan yukarıda belirtilen düzenleme kapsamında açıktır. Bu çerçevede örneğin, en son 2014 yılında nakit sermaye artışı yapan bir kurumun 2016 yılında bir başka kuruma devri halinde, devir nedeniyle devralan şirkette yapılan sermaye artışı nedeniyle faiz indirimi yapılması düşünülemez. Çünkü devralan kurumun da zaten böyle bir olanağı yoktur.

Ancak, yasanın yürürlükte olduğu dönem içinde nakit sermaye artıran ve faiz indiriminden yararlanan bir şirketin, bir başka şirkete devri veya bölünmesi durumunda, devir ve bölünme ile ilgili bütün diğer düzenlemeleri düşündüğümüzde, faiz indirimi olanağının son bulması doğru bulunmamaktadır.

Mevcut hakkın yeni şirkette devam etmesi hem faiz indirimine ilişkin düzenlemenin, hem de devir ve bölünme maddelerinin amaçlarına daha uygun olduğunu düşünüyoruz.

5. Nakit sermaye artırımı yapan şirketin, bu sermayeden gelen kaynakları başka şirketlere sermaye olarak koyması veya kredi olarak kullandırması halinde, bu kısma tekabül eden tutarla sınırlı olmak üzere % 0 indirim uygulanacağını öngören açıklama yeniden değerlendirilmelidir.

26.6.2015 tarih ve 2015/7910 sayılı Karar ile Bakanlar Kurulu bazı yetkilerini kullanmıştır. Bunlar arasında, nakit sermaye artırımından gelen paraların başka şirketlere sermaye olarak konulması veya borç verilmesinde kullanılması halinde indirim oranının % 0 olarak belirlenmiş olması da vardır.

Buradan, iştiraklerde yapılan sermaye artırımlarında hem birinci hem de ikinci ve sonrası şirketlerde zincirleme indirimden yararlanmanın önüne geçilmek istendiği anlaşılmaktadır. Bu yönüyle makuldür.

Ancak konunun değerlendirilmesi gereken iki farklı boyutu vardır.

Birincisi, sermaye artırımı yapılan iştirak yurt dışında ise, onun indirimden yararlanması gibi bir durum söz konusu olamayacağından, bu durumlarda indirimden yararlandırmanın bir sakıncası olmadığı düşünülmektedir.

Bakanlar Kurulu Kararı'nın lafzı, bu yoruma müsait olmayabilir. Konunun yeniden değerlendirilmesinin, Bakanlar Kurulu kararının lafzının farklı bir yoruma uygun olmadığı düşünülüyorsa da Kararnamenin sadece yurt içi iştirakleri kavrayacak şekilde değiştirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

İkincisi, nakit sermaye artırımından gelen paralar ile iştiraklerde yapılan sermaye artırımında kullanılan nakit arasındaki bağın kurulması aşamasında ciddi bir zorluk ortaya çıkmaktadır. % 0 oranındaki belirlemenin katı yorumlanması halinde vergi teşviğinden yararlanabilmesi gereken bazı şirketlerin yararlanamaması gibi bir durum ortaya çıkabilecektir. Aşağıdaki örnekle bu durumu somutlaştırabiliriz:

“A şirketi B şirketine, B şirketi de C şirketine % 100 oranında ortaktır. B şirketi, C şirketine 100 birim nakdi sermaye ekleyerek C şirketi nezdinde sermaye artışı gerçekleştirmiştir. Bu işleminden 2 ay sonra ise A şirketi B şirketine 60 birim sermaye ekleyerek B şirketi nezdinde sermaye artışına gidecektir.

Bu işlemlerde B, C'deki sermayesini 100 birim artırmakta olsa da sonrasında yapılan sermaye artırımı işlemi neticesinde bu artırımın 60 biriminin kendi sermayesindeki nakdi artıştan sağlandığı iddia

olunabilir. Hakikaten bu işlem, BKK'daki hükmü dolanmak için sermaye artırımı işlemlerinin sıralamasını değiştirmek suretiyle muvazaa amaçlı olarak yapılmış olabilir. Ancak muvazaadan arı olarak B'nin kendi kaynakları ile C'de sermaye artırması, sonrasında da bu kaynaktan bağımsız olarak A'nın B'deki sermayesini artırması da mümkündür.

Bu türden tartışmalı hususların önüne geçmek amacıyla, eğer B, C'deki sermaye artışını kendi kaynaklarından karşılayarak gerçekleştirebiliyorsa, bir başka ifadeyle dışarıdan borçlanmaksızın C şirketindeki sermayesini artırabiliyorsa, bahsi geçen iki sermaye artışı arasında bir ilişki kurulmaması ve her iki şirketin de (B ve C) sermaye artışına bağlı vergi teşviğinden ayrı ayrı yararlanabilmesi gerektiği Tebliğde ifade edilebilir.

6. Tebliğde, sermaye artırımından gelen nakdin nerede kullanıldığının nasıl tespit edileceğine ilişkin açıklamalara yer verilmelidir.

Bakanlar Kurulu Kararında yapılan düzenleme gereği, sermaye artırımından gelen nakdin teşvik belgeli yatırımlarda, arsa ve arazi alımlarında, iştiraklere yapılacak sermaye ve borç para vermede kullanılması halinde indirim oranının durumuna göre artırımlı veya % 0 oranında uygulanması gerekmektedir.

Uygulamada çoğunlukla, şirketlerin nakit kaynakları bir havuz mantığıyla çalışmaktadır. Havuzu dolduran kaynaklar, nakit sermayeden gelebileceği gibi, aynı sermaye olarak konulan değerlerin nakde tedavülünden, şirketin dağıtılmamış karlarından, taşınmaz ve iştirak hissesi satış karları gibi nakit karakterli iç kaynaklardan veya alınan borç paralardan oluşur. Yapılan bir harcamanın bu havuzun hangi kısmından geldiği genellikle tespit edilemez. Bu nedenle, faiz indirimi uygulamasının bu yönüyle uygulamasının oldukça zor olacağı düşünülmektedir.

Bu zorluğu gidermek üzere, Tebliğde aşağıdaki konularda ayrıntılı açıklamalara yer verilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

a) Nakdi sermaye artışının yatırım teşvik belgeli yatırımlarda kullanılan kısmının tespiti

Yatırım teşvik belgeli yatırımların finansmanı için yapılan nakit sermaye artışlarında % 75'lik indirim uygulamasında tereddüt yaratan hususlardan biri nakit sermaye artışı ile yatırımın ne şekilde ilişkilendirileceğidir.

Bilindiği üzere Ticaret Kanunu'na göre getirilen sermaye spesifik bir amaca bloke edilmemekte ve serbestçe şirket amaçları doğrultusunda kullanılabilir. Şirketler yatırımlarının ötesinde kısa veya orta vadeli faaliyetleri için de işletme sermayesi tutmakta ve söz konusu işletme sermayesi ihtiyacı doğal olarak şirket hacmi ile birlikte değişmektedir. İşletme sermayesi ihtiyacı aynı zamanda faaliyetin dönerselliği, piyasadaki talep şartları, tahsilat performansı, tedarikçilere verilen vadeler vb. gibi değişkenlik gösterebilen nedenlerle sürekli dalgalanmaktadır. Böyle bir durumda artırılan sermayenin yatırımlar için veya işletme faaliyetleri için kullanıldığını nasıl belirleneceği ve izleneceği belirsizdir.

Bu belirlemenin aşağıdaki alternatiflerden birisiyle yapılması düşünülebilir:

- Sermaye artışından gelen kaynağın yeni yatırımı karşılayacak kadar bir kapasite yaratması, ek indirim olanağının kullanılması için yeterli sayılabilir. Özellikle yeni yatırım yapacak bir şirketin, bu yatırımın finansmanı için sermaye artırımı yaptığı durumlarda, bu alternatifin uygun olduğu açıktır.

▪ Yatırım teşvik belgelerinin üzerinde yatırımın nasıl finanse edileceği ile ilgili de bilgiler yer almaktadır. Buradan hareketle yatırım teşvik belgesi üzerinde belirtilen yatırım finansmanı oranları indirim hesabında esas alınabilir. Buna göre sabit yatırım tutarının 100 TL, öz kaynak oranının %20 ve 30 TL nakit sermaye artırımının yapıldığı bir örnekte; 30 TL’lik sermaye artışının sadece 20 TL’si %75’lik avantajlı indirim hesabında dikkate alınabilir.

▪ Sermaye artışından gelen nakdin özel bir hesapta tutulması ve yatırım harcamalarının bu hesaptan karşılanması düşünülebilir. Eski finansman fonu uygulamasına benzeyen bu alternatifin işletmelerin kaynaklarını verimli olarak kullanmalarını olanaksız hale getireceği ve gerçek hayata uygun olmadığı düşünülmektedir.

Diğer taraftan;

▪ Yatırım amacıyla getirilen sermayenin harcanana kadar yatırımın niteliğine göre geçici bir süre diğer işletme faaliyetlerinde veya bazı kısa vadeli finansal araçların alımı için kullanılması durumunda da % 75’lik indirim oranının uygulanması gerektiğini,

▪ Sermaye artışının yatırım teşvik belgesi veya belge başvurusundan önce yapılması durumunda % 75’lik indirim oranı hakkında yararlanılabileceğini, düşünüyoruz.

b) Nakdi sermaye artışının arsa ve arazi yatırımlarında, iştiraklere yapılacak sermaye ve borç para vermede kullanılan kısmının tespiti

Bakanlar Kurulu Kararında yapılan düzenleme gereği, sermaye artırımından gelen nakdin arsa ve arazi yatırımı yapan şirketlerde arsa ve arazi alımlarında, iştiraklere yapılacak sermaye ve borç para vermede kullanılması halinde indirim oranının % 0 oranında uygulanması gerekmektedir.

Nakdi sermayenin yatırımlarda kullanılan kısmının tespitinde olduğu gibi, burada da nakdin nerede kullanıldığının tespiti gerekecektir.

c) Yatırım amacıyla yapılan sermaye artırımlarından sonraki dönemlerde yapılan sermaye azaltımının hangi sermaye artışından düşüleceği

Yatırım ile ilişkisi açık olmak şartıyla nakdi sermaye artışının yatırım teşvik belgesi veya belge başvurusundan önce yapılması durumunda da % 75’lik indirim oranı hakkında yararlanmasını gerektiğini düşünüyoruz.

7. Geçmiş dönemlerde hem % 50 hem de % 75 indirim oranlarına tabi sermaye artışları bulunması durumunda, sermaye azaltımının sermaye indirimini kaynağının tespiti

Kanun metninde “Sonraki dönemlerde sermaye azaltımı yapılması hâlinde azaltılan sermaye tutarı indirim hesaplamasında dikkate alınmaz.” hükmü yer almaktadır. Bir şirketin geçmiş dönemlerde hem % 50 hem de % 75 indirim oranlarına tabi sermaye artışları bulunuyor ise sermaye azaltımı yapıldığı zaman önce hangi indirim oranına tabi sermaye artışı indirim hesaplamasında dikkate alınmayacağı açıklığa kavuşturulmalıdır.

Geçmiş dönemlerde hem % 50 hem de % 75 indirim oranlarına tabi sermaye artışları bulunuyor ise sermaye azaltımı yapıldığı zaman ilk giren ilk çıkar yöntemine göre öncelikle daha eski sermaye artışının sermaye artışı indirim hesaplaması dışı bırakılması düşünülebilir.

Mükelleflere seçimlik hak tanınması da bir yöntem olabilir.

8. Sermaye artırımını yapılmadan önce sermaye azaltımı yapılması halinde, indirim hesaplamasında azaltılan sermaye tutarının dikkate alınmayacağına ilişkin açıklama yeniden değerlendirilmelidir.

Taslağın, “10.7.3.4. Sermaye Azaltımı” bölümünün ikinci paragrafında aşağıdaki ifade yer almaktadır.

“İndirim uygulamasından yararlanmak amacıyla nakdi sermaye artışı yapılmadan önce kurumların sermaye azaltımına gitmiş olmaları halinde indirim hesaplamasında azaltılan sermaye tutarı kadarlık kısım dikkate alınmayacaktır.”

Konuyla ilgili olarak;

- Kanun metninde sadece “Sonraki dönemlerde sermaye azaltımı yapılması hâlinde azaltılan sermaye tutarı indirim hesaplamasında dikkate alınmaz.” Hükmüne yer verilmiş,
- Bakanlar Kurulu Kararında ise “9/3/2015 tarihinden 5520 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinin yürürlüğe girdiği 1/7/2015 tarihine kadar olan dönemde sermaye azaltımına gidilmiş olması halinde azaltılan sermaye tutarına tekabül eden tutarla sınırlı olmak üzere %0 oranı uygulanır” denilmek suretiyle sadece belirli dönemdeki sermaye azaltımları kapsam dışı bırakılmıştır.

Kanun’da yer alan düzenlemeyle, şirketlerin herhangi bir ekonomik gerekçe olmaksızın, sermayelerini azaltıp, yakın bir süre sonra sermayeyi nakit olarak artırarak ilave indirim imkânından faydalanmak istemelerine engel olunmak istendiği anlaşılmaktadır.

Öte yandan, sermaye azaltımları sadece ortaklara nakit ödenmesi suretiyle yapılmamaktadır. Sermaye azaltımları geçmiş yıl zararlarının mahsup edilmesi ve teknik iflas durumundan çıkmak için de yapılmaktadır. Hatta bazı teknik iflas durumlarında şirketin mali durumunu düzeltmek için yapılması gereken yeni sermaye artırımını, zararlar sermaye azaltımı ile mahsup edilmeden yapılamamaktadır. Böyle durumlarda sırf sermaye azaltımı yapıldığı için sonraki nakit sermaye artırımını indiriminden faydalanılmaması hakkaniyete uygun olmayacaktır.

Çıkarılan hisse senetlerinin ortaklara verildiği kısmi bölünme durumlarında da sermaye azaltımı ile karşılaşılabilir. Bu gibi durumlarda da sonraki nakit sermaye artırımlarının indirim hakkı mükelleflerin elinden alınmamalıdır.

Ayrıca sermaye azaltımı ve sermaye artırımını arasındaki süre de bize göre değerlendirilmelidir. Örneğin 10 yıl önce yapılan bir sermaye azaltımı halen nakit sermaye artırımını indiriminden faydalanılmasını engelleyecek midir?

Anılan ifadenin pek çok hukuki ihtilaf doğuracağını düşünüyoruz. Amaçtan çok uzaklaşmadan nakit çıkışı gerektirmeyen sermaye azaltımlarının sınırlama kapsamından çıkarılmasının mümkün olduğunu düşünüyoruz.

9. Bilanço içi kalemlerin (gerçek nitelikli borç ilişkisine dayanmayan ortaklara borçlar hesabı gibi) birbiri içinde mahsubu şeklinde gerçekleştirilen sermaye artışlarının faiz indiriminden yararlanamayacağına ilişkin açıklama yeniden değerlendirilmelidir.

Taslakta yer alan 2 no.lu örnekte, ortaklardan alınan nakit borçların sermaye alacaklarına mahsuben kapatılması şeklinde yapılan sermaye ödemesinin faiz indiriminden yararlanması kabul

edilmemektedir. Ayrıca bu görüşün devamı olarak ortaklarca fiilen nakit olarak banka hesaplarına yatırılmayan sermaye ödemelerinin indirimden yararlanamayacağı, sermaye ödemesine ilişkin banka tarafından onaylanmış hesap özeti kurumlara vergisi beyanname verme süresi içerisinde vergi dairesine ibrazı gerektiği belirtilmektedir.

Taslaktaki, “gerçek nitelikli borç ilişkisi” tabirinden, ortaklarca verilmiş olan nakit borçların kastedildiğini, mal ve hizmet alışverişinden kaynaklanan ortak alacaklarının sermaye borcuna mahsubunun ise indirimden yararlandırılmayacağını anlıyoruz. Ancak 2 no.lu örnekte, ortakdan alınan nakit borcun apel alacağına mahsubunda indirimden yararlanılamayacağından söz edildiğine göre, “gerçek borç ilişkisinden kastın ne olduğunu anlamak mümkün olamamaktadır. Bu tereddütleri gidermek için “gerçek nitelikli borç ilişkisi” tabirinin net bir şekilde açıklanması gerekmektedir.

Ortağın ister mal veya hizmet satışından kaynaklansın ister temettü alacağından kaynaklansın isterse de nakit olarak verdiği paralardan kaynaklansın, ne şekilde olursa olsun şirketten olan alacağını, apel borcuna mahsuben kapatması durumunda indirimin uygulanması gerektiğini düşünüyoruz. Zira, ortağa olan borcun sermaye alacağına mahsubu suretiyle sermaye ödemesi yapılması ile nakit ödeme yapılarak sermaye ödemesi yapılması arasında hiçbir fark yoktur. Ancak bu durumlarda indirim yapılmayacaksa, ortağa olan borcun önce nakden ödenip daha sonra o nakitle apel borcunun kapatılmasında veya ortakça yapılan nakit sermaye ödemesinden sağlanan kaynakla ortağa olan borcun ödenmesinde bir sakınca olmasa gerekir. Bu durumlarda indirimden yararlanılabileceğini düşünüyoruz.

Diğer yandan, sermaye artışı yapılmadan önce, sermaye artışına mahsuben ortaklarca şirkete ödenmiş olan sermaye avanslarının, sermaye borçlarına mahsuben kapatılması işleminin de bir iç kaynağın sermayeye ilavesi veya bilanço kalemlerinin birbirine mahsubu şeklinde yorumlanmaması gerekir. Zira burada sadece sermaye tescilinden önce yapılmış bir ödeme söz konusudur. Yine bu durumda, faiz indiriminin, avans ödemesi tarihi itibarıyla başlatılması gerekir.

Diğer yandan, şirketin dağıttığı kar payının ardından sermaye artışı yapması halinde indirimden yararlanılabileceğini düşünüyoruz. Bu işlem, karın sermayeye eklenmesi olarak değerlendirilmemelidir. Şirket kar dağıtımını yaptıktan sonra (ortağın durumuna göre stopajlı veya stopajsız), sermaye artırımını yoluyla ortaklarından nakdi sermaye tahsil ettiğine göre kanunen indirimden yararlanılabilmelidir. Zira kanunen buna engel olmadığı gibi, şirket aktifinde duran karların dağıtımından sonra sermaye artırımıyla tekrar şirkete dönmesi halinde amaç da hasıl olmakta, şirketin sermaye yapısı güçlenmektedir. Aksi takdirde ortakların şirketteki birikmiş karı temettü yoluyla almaları, şirketin de nakit ihtiyacını kredi ile finanse etmesi mümkündür.

Aynı şey, gerekli vergisel mükellefiyeti gerçekleştirilerek yapılan enflasyon düzeltme farkı, taşınmaz ve iştirak hissesi satış kazanç fonu gibi kaynaklardan yapılan dağıtımlar için de geçerlidir.

10. Ortakların sermaye payını nasıl finanse ettiklerine ilişkin yükümlülüğün sınırlarının çizilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Yasal düzenlemeye göre, ortaklar veya ortaklarla ilişkili kişilerce kredi kullanılmak veya borç alınmak suretiyle gerçekleştirilen sermaye artırımları, indirim hesaplamasında dikkate alınmamaktadır.

Bu düzenleme, sermaye artıran şirketin, ortağın veya ortakla ilişkili kişilerin sermaye payını hangi kaynaktan karşıladığını, sermaye taahhüt borcunu karşılamak için kredi kullanıp kullanmadığını veya borç alıp almadığını tespit etmesini gerektirmektedir.

Bu tespitin nasıl yapılacağı, sorumluluğun nerede başlayıp nerede bittiği, bu çerçevede örneğin nakit sermaye artıran bir halka açık şirketin ortaklarının sermaye paylarını hangi kaynaktan karşıladığını nasıl tespit edeceği konusunda taslakta bir açıklama bulunmamaktadır.

Nakit sermaye artırımını yapan kurumun, ortaklarının sermaye taahhütlerini nasıl karşıladıklarını bildiği veya bilmesi gerektiği durumlarda (örneğin hakim ortaklar için), faiz indirimi uygulanmasının yapılamayacağı söylenebilir. Ancak bütün ortaklar için sermaye artıran şirketin araştırma yapması, sermayenin kaynağını tespit etmesi ve buna göre uygulama yapması düşünülemez.

Bir diğer konu da yabancı ortağı bulunan şirketlerde gerçekleştirilecek olan sermaye artışlarıdır. Kanun'da yer alan ve ortak veya ortakla ilişkili kişiler tarafından kredi veya borç alınmak suretiyle gerçekleştirilen sermaye artırımlarının indirim hesaplamasında dikkate alınamayacağına ilişkin hüküm tam mükellef ortaklar açısından hüküm ifade etmektedir. Çünkü kredi kullanan bir tam mükellef kurum tarafından iştirakinde nakdi sermaye artışı gerçekleştirildiğinde, bu kurum hem kredi faizlerini gider yazarak kurumlar vergisi matrahını azaltmakta hem de indirim uygulaması sayesinde daha az kurumlar vergisi ödeyen iştirakinden daha fazla temettü geliri elde etmektedir. Ortağın dar mükellef olması ve dolayısıyla Türkiye'de kurumlar vergisi mükellefiyetinin bulunmaması durumunda ise sermaye payının kredi ile karşılanmış olması Türkiye'de bir Hazine zararı yaratmayacak veya dar mükellef kurumun, tam mükellef kurumlar gibi iki avantajdan yararlanması söz konusu olmayacaktır. Dar mükellefler tarafından Türkiye'ye gönderilen nakit sermaye payı buradaki tam mükellef kurumun sermayesine ilave edilerek Kanun'un sermaye artışının teşvik edilmesi şeklinde belirlenen amacı gerçekleştirilmiş olacaktır.

Bu çerçevede, dar mükellefler tarafından yapılan sermaye payı ödemelerinde, faiz indiriminden yararlanan mükelleflerin gelen nakdi sermayenin kaynağını araştırma zorunluluğunun bulunmadığının Tebliğe eklenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Diğer taraftan sermaye artıran ve faiz indiriminden yararlanan şirketlerin yukarıdaki sorumluluklarının belirli bir şekilde sınırlandırılmasına ihtiyaç vardır.

11. Bir ortağın şirkete borcu varsa, nakit sermaye ödemesini kendisine ait başka kaynaklardan yapsa bile, o borca tekabül eden kısmın borç tedarikiyle sağlanan sermaye ödemesi sayılarak indirimden yararlandırılmayacağına ilişkin açıklama yeniden değerlendirilmelidir.

Taslaktaki yer alan örnekte, sermaye ödemesi yapan ortağın şirkete veya bir başka yere borcunun olması durumunda, o borç yapılacak sermaye ödemesinden düşülerek kalan kısım için faiz indiriminden yararlandırılmaktadır.

Eğer sermaye ödemesi yapan ortağın, bunu karşılayabilecek net mal varlığı varsa, bunun kaynağının borç sayılmaması gerekir. Esasında, bir tebliğde bu tür açıklama ve örneklerden kaçınılmasında yarar vardır. Çünkü her olay kendi içinde değerlendirilmeli, çözümü uygulamaya bırakılmalıdır.

12. Gelirlerinin % 25 veya fazlası pasif nitelikli gelirlerden oluşan sermaye şirketleri için faiz indiriminin % 0 olarak uygulanmasına ilişkin açıklama yeniden değerlendirilmelidir.

Kanun'a göre, gelirlerinin % 25 veya fazlası şirket faaliyeti ile orantılı sermaye, organizasyon ve personel istihdamı suretiyle yürütülen ticarî, ziraî veya serbest meslek faaliyeti dışındaki faiz, kâr payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlerden oluşan sermaye şirketleri için indirim % 0 olarak uygulanacaktır.

Bu düzenlemeyle, esas olarak ticari, zirai veya serbest meslek faaliyeti ile uğraşmayan kurumlar kapsam dışına çıkartılmıştır.

Özellikle büyük projeleri hayata geçirmek üzere kurulan ve henüz yatırım safhasında bulunan şirketlerin operasyonel bir ticari geliri bulunmadığı gibi söz konusu vergi dönemlerinde kur farkı, faiz, kira gibi gelir unsurlarından teşkil eden kurumların, aynı kapsamda uygulama dışında tutulmasının doğru olmadığı düşünülmektedir.

13. Taslağın “10.7.1. İndirimin kapsamı” bölümünde yer alan “Sermaye şirketlerinin sermaye yapılarının güçlendirilmesi amacıyla getirilen bu düzenlemede” ifadesi tebliğ taslağından çıkarılmalıdır.

Kanun metninde veya Bakanlar Kurulu Kararında sermaye şirketlerinin sermaye yapılarının güçlendirilmesi gibi bir amaç telaffuz edilmemişken tebliğ ile uygulamada kriter olarak dikkate alınabilecek bir düzenleme yapılmasının lafzın açık olması nedeniyle uygulama sorunları yaratacağı düşüncesindeyiz.

Bilindiği üzere Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 5/1-e maddesindeki istisna ile ilgili olarak “Mali bünyenin kuvvetlendirilmesi” kriteri uygulamada pek çok yorum farklılığına yol açmaktadır.

Anılan kriter kanun gerekçesinde yer aldığı için hukuka uygunluğu savunulabilir ancak 6637 sayılı Kanun’un gerekçesinde “Bu uygulama ile sermaye şirketlerinde nakit artırılan sermaye üzerinden hesaplanan faizin kurumlar vergisi matrahından indirilerek sermaye artışı teşvik edilmekte ve uygulama esasları belirlenmektedir.” denilmektedir. Görüldüğü gibi gerekçede sermaye yapılarının güçlendirilmesinden bahsedilmemiş, sadece sermaye artışının teşvik edildiği belirtilmiştir.

Kaldı ki sermaye yapısının hangi durumlarda güçlenip güçlenmediğini belirlemek pek çok tartışmayı beraberinde getirmektedir. Sadece aktiflerin artması değil yabancı kaynakların azalması da sermaye yapısının güçlenmesi olarak yorumlanabilir. Eğer söz konusu ifade çıkarılmayacak ise en azından sermaye yapısının güçlendirilmesinden ne anlaşılması gerektiğinin tebliğde ifade edilmesi faydalı olacaktır.

14. Emisyon primli sermaye artışı halinde indirim tutarının hesabı netleştirilmelidir

Şirketlerde sermaye artırımları **emisyon primsiz** ve **emisyon primli** olarak iki yöntemle yapılabilmektedir.

Emisyon primsiz sermaye artırımlarında nominal sermaye, hisse piyasa fiyatları dikkate alınmadan, şirkete konan nakit varlık kadar artırılmaktadır. Bu yöntem şirket değerlemesi gerektirmediği için sıkça kullanılmaktadır. Bu yöntemde aktife konan nakit varlık kadar pasifte nominal sermaye artmaktadır. Buna göre, sermaye artışı öncesi eğer şirketin nominal hisse fiyatı (1) in üzerinde ise sermaye artışı ile hisse fiyatı düşmekte, (1)’in altında ise hisse fiyatı yükselmektedir.

Emisyon primli sermaye artışında ise, şirketin birim hisse fiyatı dikkate alınarak, bu hisse fiyatı değişmeyecek şekilde nominal sermaye artırılmaktadır. Bu yöntemde, eğer hisse fiyatı (1) ise aktife konan nakit varlık kadar pasifte nominal sermaye artacaktır. Eğer şirketin bir adet nominal hisse fiyatı (1) in üzerinde ise, aktife gelen nakit varlıktan daha az şekilde nominal sermaye artacak, aradaki fark ise emisyon primi olarak oluşacaktır. Eğer şirketin bir adet nominal hisse fiyatı (1) in altında ise nominal sermaye aktife gelen nakit varlıktan daha fazla artacaktır.

Buna göre kurumlar vergisi matrahından indirim hesaplaması sırasında, sermaye artışı yapılan şirketteki “**nominal sermaye**” artışına değil o şirkete sermaye artışı ile gelen nakdin esas alınması daha doğru sonuç verecektir. Sadece nominal sermaye artışının esas alınması, emisyon primli sermaye artışı halinde, eğer hisse fiyatı (1) in altında ise şirkete konan nakit varlıktan daha fazla bir bazın dikkate alınmasına, eğer hisse fiyatı (1) in üzerinde ise şirkete konan nakitten daha az bir bazın dikkate alınmasına sebep olacaktır.

Muhtemel hatalı uygulama ve ihtilafların önlenmesi için, genel tebliğe, emisyon primli sermaye artışı halinde, nominal sermaye artışına bakılmaksızın şirkete giren nakde bakılacağı, dolayısıyla oluşan negatif veya pozitif emisyon priminin de sermaye gibi dikkate alınarak bir hesaplama yapılacağı yönünde örnek hesaplama içeren bir izahat konması yerinde olacaktır.